

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. XI. De Dispensatione Impedimentorum Matrimonii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

tantum jam est impedita ratione senectutis, quò minus exeat in actum. Contrarium docet *Panormitanus, Sanchez, Barboja* & alii communius; eò quòd tali sibi copula sit impossibilis, adeòque nequeat ad illam oriri: perinde autem sit, ex quo capite vel accidenti oriatur impotentia ad copulam. Nihilominus hæc impotentia non est nata oriri ex senectute feminae; præsertim in sententia communiore, quæ docet ad consummationem Matrimonii, & generationem non requiri semen feminicum, adeòque sufficere receptionem seminis virilis.

94.
Quid de
infirmis
morbi vicinis.

Similiter de infirmis paulò post morituris, seu quorum sanitas est desperata, etsi de facto sic langueant, ut in eò statu non possent habere copulam, tenet communis Doctorum sententia, usu & praxi Ecclesiæ comprobata, eos validè contrahere Matrimonium: quia per vehementiam morbi præcisè non tollitur potentia alioquin integra & expedita ad usum Matrimonii, sed ad summum pro tali dumtaxat tempore impeditur. Quòd si tamen vi morbi potentia sic esset destructa, ut ope humana infirmus nunquam possit reddi potens, esset consequenter incapax Matrimonii contrahendi. Sed hoc regulariter non præsumitur, ideoque tale Matrimonium legitimat prolem priùs inter contrahentes susceptam, etiam dum ad hunc solum effectum contrahitur. Vide *Sanchez l. 7. d. 105. Coninck d. 31. dub. 7.* & alios.

95.
Quid denique de se-
mina semper faciente
aborsum,
aut patiente
cum vita
discrimine
evidenti.

Denique si sit mulier ita disposita, ut semper faciat abortum, aut constet eam non posse parere sine manifesto vitæ periculo, censent Nonnulli, eam esse incapacem contrahendi Matrimonii: eò quòd stante eò periculo copula sit tali illicita, adeòque censetur impossibilis. Sed merito *Sanchez d. 92. n. 28. & 29. Coninck* & alii passim id negant; quia impotentia hæc saltem non est perpetua, sed solum pro tempore secunditatis. Deinde periculum istud non apparet, nisi per Matrimonium post copulam jam consummatam.

96.
Impotentia
respectiva
solum dirimit
matrimonium
respectu sic
impotentium.

Diço III. Quando impotentia est tantum respectiva, dirimit Matrimonium dumtaxat inter illos, respectu quorum est. Ita communiter Doctores: quia cum tantum habeant corpus impotens respectu aliorum, & potens respectu aliorum, non est ratio, cur his tradere non possit dominium corporis sui. Hujusmodi impotentia frequentius oritur ex maleficio. Ex naturali frigiditate non ita. Ut neque ex nimia arctitudine feminae oritur impotentia illius respectu similium virorum, arg. c. *Fraternitatis, de Frigidis*. Quamvis juxta Doctores communiter posset interdum ea accidere respectu virorum dissimilium in robore vel mole corporis.

97.
Quid a-

Pro fine nota, quando contracto jam Matrimonio constat omnino perpetuam adesse

impotentiam, siue absolutam, siue respectivam, non possunt conjuges reddere debitum, nec aliquid facere, quòd extra Matrimonium non liceret; immo statim esse dissolvendum. Si verò dubitetur de perpetuitate impotentia, datur illis triennium, ut possint Matrimonium consummare, c. *Laudabilem, de Frigidis*. Quo tempore si nequeant consummare, amplius experiri non possunt, sed sunt separandi, si adit periculum incontinentia: quòd si non subit, Jura permittunt, ut habeat tamquam foetorem, quam nequit habere uxorem, c. *Laudabilem cit. & c. Requiristi 33. q. 1.* Facta autem separatione, potest aliud Matrimonium inire is, qui potens est. Si etiam facta separatione, is, qui putabatur impotens, fiat aliquando potens, reddenda est ei conjux: quia colligitur impotentiam tantum fuisse temporelem, adeòque valuisse Matrimonium. Patet ex c. *Laudabilem, & c. Fraternitatis, de Frigidis*.

Quòd attinet triennem experientiam, illa incipit, & completur secundum prudens arbitrium judicis; qui potius præpendere debet ad superfluam, quam ad diminutam diligentiam adhibendam. Poteritque prudenter computare à die attentata copulae (equaliter computandum voluit Jovista frequentius, & *Sanchez l. 7. d. 110. arg. c. Laudabilem*, ibi: *A tempore celebrati conjugii*, scilicet cum attentatione copulae) consideratà frequentia conatus; constanti & concordiac juratà assertionem, & similibus: & in maleficio, si poenitentia, pia opera, & alia remedia sint etiam satis adhibita. Aliàs, si non sit concordia in dictis, si non sint adhibita sufficientia remedia corporalia aut spiritalia, si experientia copulae non fuerit satis continua ob daturnam absentiam vel deficientiam, aliave circumstantia aliud suadeant, expediet tempus prolongare, aut ad securitatem præfigere triennium ex tunc decurrendum. Quo modo computandum illud esse simpliciter, plures docent; & aliqui id admittunt in casu maleficii tantum. Denique existit, quòd dum agitur in foro conscientia, sit arbitrium illorum pene doctum & prudentem Confessarium. Idem videtur de quovis alio viro docto & prudenti; qui rem & circumstantias illius bene examinaverit) quorum arbitrium in foro externo est penes judicem. De his plura videri possunt apud *Sanchez l. 7. d. 102. & seqq.* usque ad finem libri.

QUESTIO XI.

De Dispensatione Impedimentorum Matrimonii.

Diço I. In impedimentis, quæ dirimunt ex natura intrinseca contractus, immo ne quidem Deus potest dispensare, v. g. in impo-

impotentia, in defectu veri consensûs, quia tunc contractus matrimonialis deficit in aliquo essentiali, Deus autem facere nequit, ut res subsistat cum defectu alicujus essentialis. Potest quidem juxta prædicta facere, ut sine consensu contrahentes sibi invicem obligentur, per semetipsum tradendo illis mutuum dominium corporum, sed facere nequit, ut sine consensu subsistat contractus.

Dico II. In impedimentis, quæ dirimunt jure divino aut naturali largè, solus Deus potest dispensare. Ita communiter Doctores. Ratio est: quia in legibus hujusmodi nemo potest dispensare Deo inferior absque divina commissione; de qua in præsentia non constat. Neque etiam congruebat potestatem in hujusmodi impedimentis dispensandi Ecclesiæ relinqui; cum talis potestatis usus non videatur moraliter loquendo fore expediens, ut discurranti per singula impedimenta Jure divino seu naturali dirimentia apparebit. Undè qui censent votum siemne dirimere Matrimonium contrahendum Jure divino seu naturali, consequenter docere debent Papam in hoc dispensare non posse. Nos è contra docemus Papam id posse, sicut censemus esse impedimentum Jure Ecclesiastici. Adeoque et si dispensatio in ipsa obligatione voti defectu causæ foret invalida, adhuc valere posset dispensatio quoad valorem Matrimonii, dum Papa id absolute vellet.

Dico III. In impedimentis dirimentibus jure Ecclesiastico potest per se loquendo dispensare solus Pontifex. Ita communiter Doctores. Et patet ex praxi Ecclesiæ. Ratio est, quod illa impedimenta sint juris communis, sive scripti, sive consuetudinarii, in quæ præinde solus Pontifex habet potestatem. Et quamvis Episcopi possent circa Jus commune, quidquid potest Pontifex, id ad summum intelligendum esset, nisi Pontifex sibi aliquid reservet: prout juxta omnes reservat sibi dispensationem in impedimentis dirimentibus, nisi ex speciali privilegio vel præscripta consuetudine aliquibus Episcopis facultas in hujusmodi dispensandi sit communicata.

Dixi per se loquendo: quia per accidens ex tacite concessione Pontificis valde probabiliter potest etiam Episcopus dispensare, quando Matrimonium bonâ fide contractum est in facie Ecclesiæ, & impedimentum est occultum, ac separatio valde difficilis, similiter recursus ad Pontificem est difficilis. Ita Silvester, Angelus, Henriquez, Navarrius, Sanchez, Præpositus & passim Recentiores. Ex quibus etiam id extendunt in casu gravissimæ necessitatis ad Matrimonium contrahendum. Ratio est: quia hoc est necessarium pro regimine & salute animarum; adeoque non est credibile, Pontificem in tam gravi necessitate & animarum periculo velle sibi

Henricus Sum. Theol. Pars IV.

dispensationem reservare: qui utique in ædificationem, non in destructionem est. Ingerere debet potestatem Episcoporum. Quare sic habet praxis eorundem. Favet quoad c. 2. de Despons. impub. in verbis allegandis n. seq. Quod si in prædicto casu sit facilis recursus ad Legatum Apostolicum, qui hac in parte sit præditus facultate dispensandi, videtur, quod tunc Episcopus nihil possit: cum tunc cesset necessitas, ob quam præcisè hæc facultas tacite Episcopo concedebatur, adeoque etiam cessare videtur tacita concessio. Ita Sanchez l. 2. d. 40. n. 3. Navarrius, Præpositus & alii contra Henriquez.

Excipiunt Varii à Conclusionè impedimentum defectus ætatis scilicet pubertatis. De quo posteaquam cautum esset c. 2. de Despons. impub. Ne aliqui ante ætatem Canonibus præscriptam conjungantur; subditur: Nisi forte aliqua urgentissima necessitate interveniente, ut pro bono pacis, talis conjunctio toleretur; scilicet ab Episcopo dispensative permittente, ut plerique Expositores & alii intelligunt; prout constat & sequitur Adversa q. 19. sect. 2. Et satis probabile censet Sanchez l. 7. d. 104. n. 12. quem vide.

Refert quoque Bassæus V. Matrimonium IX. n. 4. concessum esse à Gregorio XIII. Patribus Societatis Jesu 24. Aug. 1576. ut in locis, in quibus Decretum Tridentini contra Matrimonia clandestina est promulgatum, & ab aliquibus non servatum, possint absolvere illos, qui induci non possunt, ut Matrimonium servatâ formâ Concilii contrahant, & cum iisdem dispensare in foro conscientiarum, ut rursus secreto inter se contrahant, non servatâ formâ Concilii; atque ut postquam sic contraxerint, proles ita susceptæ ipso facto legitimæ censeantur. Quæ concessio foret valde opportuna in partibus Hæreticorum. Solum ob stare potest, quod sit vive vocis oraculum. Quale etiam est, quo (ut refert Bassæus supra) idem Pontifex 2. Septemb. 1580. iisdem concessit facultatem dispensandi cum iis, qui contraxerunt cum impedimento Criminis, & non putant esse illicitum dare fidem de Matrimonio contrahendo post mortem conjugis vivente altero conjugè; immo putant justissimum, ubi intervenit copula.

Petes, quæ causæ in dispensationibus matrimonialibus soleant regulariter attendi? Resp. attendi in primis bonum pacis pro conjugium obtinendum. Ad quod spectat: tum extinctio inimicitiarum capitalium, litium civilium, aliarumque gravium discordiarum: tum præventio, ne ista oriantur, neve homicidia, infamia, aliæ damna aut scandala (sub quibus etiam peccatorum pericula, v.g. incontinentiæ, hæresis &c. censentur) sequantur.

Secundò attenditur defectus pacis conjugii in loco, nisi cum conjunctis, quando scilicet commodè & moraliter in proprio oppido

103.

An à Conclusionè sit dispensatio sit præscriptam conjungantur; subditur: Nisi forte aliqua urgentissima necessitate interveniente, ut pro bono pacis, talis conjunctio toleretur; scilicet ab Episcopo dispensative permittente, ut plerique Expositores & alii intelligunt; prout constat & sequitur Adversa q. 19. sect. 2. Et satis probabile censet Sanchez l. 7. d. 104. n. 12. quem vide.

104.

Referuntur quædam privilegia.

105.

Causæ ordinariæ dispensationum matrimonialium recensentur.

oppido non reperitur persona alia coequalis, q. g. quia major pars concivium conjuncta est cupienti nubere, sic ut praeter eos non facile inveniatur personam parem sibi suisque gratam.

Tertio, defectus dotis, quando scilicet non habet tantam, quanta requiritur & consueta est, ut nubat extraneo aequali. Quarto conservatio splendoris & amplissimarum divitiarum in eadem familia, quae v. g. femina haeres alioquin transferret ad extraneos. Ob quod etiam in veteri Legge femina haeres debebat nubere viro de familia & cognatione sua. Quod etiam spectat acquisitio hereditatis, relictae sub conditione nubendi tali.

Quinto, recognitio excellentium meritum, sive dispensationem petentis, sive ejus pro quo petitur. Sexto, instauratio Matrimonii bona fide contracti, saltem ex una parte, quae detecto postea impedimento peteret dispensationem. Septimo, reintegratio honoris feminae violatae, & legitimatio ac bona educatio prolis antea susceptae.

Quibus accedit causa extrinseca, impositio scilicet alicuius aut alterius operis ad proprium finem. Et sic aliqui petunt dispensationem sine causa, supple. ex ante dictis, sed non sine hac causa extrinseca. Insuper plures causae, quae seorsim aliquando non sufficerent, simul collectae juvare possunt, ut exurgat conjunctim causa sufficientis & adaequata. Quod verò Tridentinum sess. 24. c. 5. de Reform. Matr. monet, ut in secundo gradu nuptiarum dispensetur, nisi inter magnos principes, & ob publicam causam. Pontifici (qui mentione ista Concilii non arctantur) benignitate non servatur exacte, sed ad quandam moderationem reductum est, ut etiam cum aliis personis, praesertim opulentis, ex causa gravi, etsi non publicae, seu bonum commune directe spectante, saepe dispensetur; uti haec praxis manifeste ostendit. Cetera, quae de dispensationibus matrimonialibus, scitu necessaria sunt, peti possunt ex dictis Tract. de Leg. disp. ubi de dispensatione generaliter actum est.

DISPUTATIO SEPTIMA.

De Debito coniugali seu Vsu matrimoniali.

QUESTIO I.

An & quomodo teneatur Coniux reddere vel petere debitum?

DICO I. Tenetur coniux alteri explicitè vel implicitè petenti reddere debitum. Conclusio est communis & certa. Et patet ex 1. ad Cor. 7. *Vxori vir debitum reddat: similiter autem & uxor viro.* Et paulò post: *Nolite fraudare invicem, nisi &c.* Et rationem subjungens ait: *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.* Ex quibus Apostoli verbis patet, hanc obligationem esse iustitiae, adeoque gravem; sicut quaelibet alia iustitiae obligatio gravis est, quando materia est proportionata.

Hinc peccat mortaliter coniux, qui absolute comparti debitum negat, quando id rationabiliter & serio aut sub obligatione exigit: scilicet, si non serio, aut non sub obligatione, sed ex quadam benevolentia, aut si precibus reculantis facile acquiescat. Deinde propter levitatem materiae excusatur à mortali, si non nihil v. g. differat: modò absit in petente periculum incontinentiae. Quod quidem periculum satis frequens est, & à fortiori debet tolli reddendo debitum postulatam. Qua in re gravissimè saepe delinquant feminae, suam morositatem & inflexi-

bitate praebentes viris occasionem pollutionum & adulteriorum, discordiarumque domesticorum.

DICO II. Coniux excusatur à reddendo debito, quando habet rationabilem causam negandi. Ratio est, quòd obligatio iustitiae non sit tam stricta, quin occurrente rationabili causa liceat solutionem negare, et saltem differre. Sic enim debitor pecuniae excusatur, si nimia paupertate prematur; mancipium excusatur ad praestanda opera, si prematur infirmitate &c.

Hinc excusatur coniux primò, si non possit reddere debitum sine notabili periculo salutis corporalis. Immo tunc illicite redderet. Secundò, si pars petens laboret lepra, vel alio morbo contagioso non lethifero, sic ut grave sit periculum infectionis, etsi licita, non tamen obligatoria est redditio debiti, juxta *D. Thomam, De Bonaventuram* & alios communiteres. Colligitur ex c. 1. de Coniugio leproforum. Si tamen non sit notabile infectionis periculum (quale non censetur subesse in raro Congressu, seclusa cohabitatione: in quo standum iudicio medicorum) non excusatur. Quo modo intelligendum videtur c. 2. eod. tit. Sicut nec excusatur, si ante Matrimonium sciverit conjugem esse infectum tali morbo: quia tunc contrahendo cum tali censetur se obligasse ad reddendum (quod simpliciter licitum est) etiam cum tali periculo. Vide Sanchez l. 9. d. 24. per totam. Tertio probabilius excu-

1.
Coniux conjugis explicitè vel implicitè petenti tenetur debitum reddere.

Idem, ex iustitia.

2.
Quando secus facit, peccat mortaliter.